

DAVORKA PERIĆ

RAZGOVOR VODILA PETRA KROLO

1. Kojim nazivom definirate vlastito zanimanje i kako se odvijao vaš profesionalni put?

Nazvala bih svoje zanimanje kustoskim istraživačkim entuzijazmom. Prvenstveno mislim na kustosko iskustvo momjanskog festivala *Vizura aperta*, pa ću govoriti iz te pozicije. U mjestu bez prethodnih kustoskih praksi, bez muzeja ili galerija, a i bez vlastita prethodnog kustoskog iskustva, prije deset godina pokrenula sam radionicu koja je u formalnom i sadržajnom smislu razvijala dijalog umjetnosti i konteksta. Kustosko iskustvo stvaralo se na samoj specifičnoj lokaciji. Iz konteksta, blizine granica, dvojezičnosti i multietničnosti proizašla su sva politička, socijalna i etnička pitanja koja su postala ključna mjesta na koja se osvrćem na svom profesionalnom putu.

2. Što biste naveli kao odlučujuće momente za razvoj vaših promišljanja i prakse, bilo u pogledu određenih koncepata koje ste razvili bilo u pogledu referencija i suradnji?

Definitivno iskustvo Momjana. Samim dolaskom u

mjesto koje živi sa spomenicima iz vremena srednjeg vijeka, crkvicama, dvorcima i princezama, do onih iz Drugoga svjetskog rata, zajedno čuvanih u raspoloženu mirne koegzistencije, obuzeo me osjećaj da u takvom mjestu nametanje vanjskih kustoskih preokupacija (koje su mi se činile zanimljivim za propitivanje u nekoj drugoj sredini) nije prikladno i da djeluje nezgrapno, nesenzibilno za mjesto. Taj osjećaj me nije napustio u ovih deset godina, te mi se čini da je jedino ispravno kustoski i kritički reagirati na specifične probleme mjesta u kojem djelujemo. Tako sam 2003. raspisala *Manifesto Momiano* koji poziva umjetnike da ostave osobne profesionalne preokupacije i ostvare dijalog s mjestom, da iskažu svoju sposobnost doživljaja i međuodnosa s privremenim kontekstom u kojem rade. Pozvani su da kreativno i kritički reagiraju u okvirima povijesnog, kulturološkog i socijalnog tkiva mjesta. Značajan moment u pogledu stručne suradnje započinje 2004. suradnjom s Nicole Hewitt. U njezinu angažmanu vidljivo je pretapanje uloge umjetnik-

- IVANA
- BAGO I
- ANTONIA
- MAJAČA
-
- BLOK
-
- BRANKO
- FRANCESCHI
-
- IVA
- RADMILA
- JANKOVIĆ
-
- KONTEJNER
-
- LEONIDA
- KOVAČ
-
- SANDRA
- KRIŽIĆ
- ROBAN
-
- ZVONKO
- MAKOVIĆ
-
- ANTUN
- MARAČIĆ
-
- TIHOMIR
- MILOVAC
-
- ANA
- PERAIČA
-
- DAVORKA**
- PERIĆ**
-
- SABINA
- SALAMON
-
- BRANKA
- STIPANČIĆ
-
- KLAUDIO
- ŠTEFANČIĆ
-
- MARINA
- VICULIN
-
- JANKA
- VUKMIR
-
- WHW
-

kustos. Rad Nicole Hewitt, kustosice-umjetnice i mentorice studenata s Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, odnosi se na specifičan kulturološko-povijesni i etnički kontekst, djeluje na njega kritički i utječe na kulturne promjene unutar mjesta. Ponajviše njezinom kustoskom praksom momjanska platforma usmjerava se izražajnije u socijalno angažiranu praksu koja svojom inicijalnom energijom utječe na promjene. Tako je npr. umjetnička akcija *Čišćenje ženskog WC-a u Narodnom domu* u Momjanu potaknula niz promjena koje za sobom povlače socijalni i etnički problemi mjesta (rad je potaknuo obnovu doma i revitalizirao njegovu ulogu u kulturnom životu mjesta). Momjanski festival djeluje kao međunarodni program, platforma za umjetnike, studente i kustose. Nezavisna kustosica i likovna kritičarka Ivana Meštrović, koju sam pozvala na suradnju od 2006. godine, izborom je umjetnika i autorskim videoprogramom odgovarala na pitanja proizašla iz senzibiliteta momjanskog festivala, a svojim izborom referirala se na probleme *umjetnosti u doba kulture* i njezina prelaska u svakodnevni život, ukazujući na prisutnost paralelnih problema u različitim sredinama kako u regiji tako i na izvanregionalnoj umjetničkoj sceni.

Razvoj festivala sklonog socijalnom usmjerenju i teorijskim paradigmatama intertekstualne (interkontekstualne) proizvodnje vidim u stalnom otvaranju i nadograđivanju programa *Vizure aperte*. U perspektivi festivala je formiranje socijalno-urbanističke istraživačke radionice na inicijativu arhitektice Kristine Careve s Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu koja se bavi istraživanjem mjesta kao umjetničkog inkubatora. Namjera je radionice naglašavati potrebe i potencijale mjesta i pokrenuti projekte za dugoročnije revitaliziranje mjesta. Na tragu te ideje o uzvraćanju mjestu rodila se ideja o izlaganju umjetničke produkcije u Momjanu u kućama stanovnika (koja se do sada spontano i provodila). Simbiozu mjesta i u njemu nastalih radova – pohranjivanje umjetničkih radova unutar njegova živog tkiva, omogućuje konzumiranje umjetnosti u svakodnevnom životu mještana koju doživljavam kao alternativu muzejskom arhiviranju umjetnina i interesantan moment u izgradnji kulturnog identiteta mjesta s kojim surađujemo deset godina na principu uzajamnog uvažavanja uslijed velikih različitosti.

3. Koje metodologije upotrebljavate u svom radu?

Što smatrate prostorom svoga javnog djelovanja?

Metodološki aparat djeluje sam i aktivira se na specifičnoj lokaciji, uključuje se spontano

zahvaljujući senzibilitetu umjetnika, kustosa i publike te otvorenosti privremenog kolektiva za suradnju. Osnovna kustoska metoda je stjecanje iskustva proizašlo iz dijaloga.

U sklopu projekta festivala *Vizura aperta* djeluju npr. dvije radionice: *Laboratorio Momiano* i *Laboratorio bambini*, u kojima umjetnici stvaraju zajedno sa stanovnicima Momjana. Produkcija dječje radionice, *Laboratorio bambini*, izlaže se i valorizira ravnopravno kao i drugi radovi nastali u radionici. Tu nema više elitističkog poimanja umjetnika, niti veličanja umjetničkog djela, riječ je o valorizaciji procesa i okolnostima nastanka rada u socijalnom i kulturološkom prostoru, metodama bliskim sociologiji umjetnosti.

Prostor javnog djelovanja uključuje specifičnu multietničku, višjezičnu, pograničnu lokaciju, spontanu primjenu velike teorijske paradigme druge polovice 20 stoljeća – *proširenu vizualnost* isprepletenu u mreži društvenih odnosa baziranih na komunikaciji.

4. Iz vašeg iskustva, koliko kustos/ica sudjeluje u koncepciji, produkciji, prezentaciji i promociji umjetničkog rada? Kako postavljate granice u tom odnosu?

Odnos kustos–umjetnik–objekt gradim na negaciji granica, preklapanjima područja interesa, u čijoj otvorenoj koncepciji je osmišljen festival *Vizura aperta*. Propusnost, pa i ukidanje granica pokretač su i perspektiva festivala. Kao kustosica sudjelujem u umjetničkoj produkciji dijaloškim odnosom kustos–umjetnik kao i smjericama festivala koji karakterizira višesmjernan protok ideja, u kojemu su uloge kustos i umjetnik ravnopravne s objektom, lokacijom i publikom.

Kustoska pozicija ne nameće teme umjetniku, niti mjestu svoje programske afinitete. Riječ je, barem po mom osobnom doživljaju, o suptilnoj kolaboraciji baziranoj na neizvjesnosti, a upravo je neizvjesnost motivirajuća sila, pokretač neizvjesne produkcije koja se nadopunjava iz godine u godinu, te se neprestano oživljava novim idejama, proizašlim iz (su)života i komunikacije s mjestom.

5. Koliko i u kojem segmentu surađujete s drugim kustosima i/ili sa stručnjacima iz drugih područja?

Gosti festivala su različitih profesionalnih usmjerenja – teoretičari filma, arhitekti, urbanisti, teoretičari arhitekture, umjetnici, kustosi, studenti i svi zajedno konstruiraju momjanski festival kao mjesto za ispitivanje kulturoloških granica, memorije povijesti i

kulturalnih različitosti.

U Društvu arhitekata Zagreba, gdje radim kao voditeljica programa, također se zalažem za transdisciplinarni program, te smo u sklopu programa *Performing the Space*, koji sam vodila zajedno s Ivanom Meštrov, okupljali arhitekate, teoretičare filma, umjetnike, kustose, sociologe, kako bi s različitih stajališta progovarali o prostoru, javnom i privatnom, filmskom, o isprepletanju i prožimanju, o negaciji granica... to je konstanta koja me prati još iz studentskih dana, gdje je moj interes često bio usmjeren na komparativnu estetiku.

6. Kako u svojim projektima promišljate i provodite medijaciju između umjetničkog rada i publike?

Meditacija je zapravo samo spontana komunikacija, oslušivanje i prevođenje iz kojeg proizlazi razumijevanje. Njegujući sudjelovanje stanovnika mjesta u nastajanju radova, stvarala se specifična kustoska praksa u kojoj je uloga kustos-umjetnik-objekt-publika izbrisana. Kreirali smo komunikaciju i međusobno uvažavanje koje nadilazi nerazumijevanje bake koja priča talijanski i studenta suvremene umjetnosti. Sudionici festivala, stanovnici mjesta i djeca, svi zajedno sudjeluju u nastanku rada, oni su njegovi autori, sudionici i publika, tako da je specifičnost upravo to da granica između rada i publike gotovo ne postoji.

7. Koja je, po vama, razlika između institucionalnih i nezavisnih (kustoskih) pozicija?

Umjetnost pripremljena za bijele zidove koja računa s mogućnosti prikazivanja i transferom u različitim galerijskim prostorima lako preživljava u institucionaliziranim okvirima, prate je uhodan marketing i logistika. Umjetničke i kustoske prakse bez krova nad glavom, čija praksa korespondira s trenutkom i prostorom nastanka rada, moguće je doživjeti samo in situ i neponovljive su. Njihova daljnja prikazivanja su dokumentacija i prezentacija, a ne izlaganje rada. Jedna i druga imaju svojih prednosti i nedostataka. Svako otvaranje institucionalnih pozicija k nezavisnim kustoskim praksama i obrnuto, u obliku suradnje, podrške, gostovanja, svakako je – dobrodošlo. A nezavisne kustoske prakse se uhodavaju i tako se same s vremenom institucionaliziraju.

8. Kako se financiraju vaši programi?

Program festivala financira se iz državnog proračuna, ove godine u visini od skromnih 30.000 kn, što je u odnosu na druge festivale začudno simboličan iznos, tako da se može reći da festival *Vizura aperta*

financiraju sami umjetnici, kustosi, studenti i mještani Momjana te da opstaje zahvaljujući volonterskom entuzijazmu i zajedničkoj želji za opstankom festivala.

9. Što mislite o odnosu kulturne produkcije i privatnog sektora u Hrvatskoj – korporativni natječaji/nagrade (T-com, Erste..) te privatne kolekcije (Filip Trade, Essl kolekcija..)?

Interes korporacija i privatnih kolekcionara za festival još nije zaživio, a kako radovi nastaju u suradnji s mještanima, najčešće završavaju u njihovim kućama i na specifičnim lokacijama gdje su nastali, mjestima okupljanja ili skrivenim zakutcima. Najčešće su to privremene instalacije i akcije, koje nije moguće zapakirati i ponovno izložiti, a još ih je teže prodati. Čini se da na taj način momjanska produkcija izmiče sustavima upravljanja produkcijom i dirigiranim interesima korporacija, od njih ih štiti udaljenost od trodimenzionalnog ili nekog drugog estetskog artefakta i nemogućnost transporta konteksta koji je sastavni dio rada. No kolekcionari i privatni sektor sve više djeluju kao opozicija i kreator podrške mladim umjetnicima te valorizirajući i otkupljujući radove mladih neafirmiranih umjetnika djeluju kao podrška u kulturnoj proizvodnji.

10. Ostvarujete li u svojim projektima međunarodnu suradnju te zašto vam je to bitno?

Međunarodna suradnja je na festivalu prisutna od samog početka, proizlazi iz pogranične multietničke i multijezične lokacije. Uglavnom je u početku bila riječ o regionalnoj suradnji sa slovenskim i talijanskim umjetnicima. Kulturološki pluralitet oslikavao se u formalnim aspektima u obliku transdisciplinarnosti, poslije se festivalski regionalni okvir proširio.

11. Kakav bi po vašem mišljenju trebao biti prijenos kustoskog znanja? Podržavate li „institucionaliziranje kustoskih modela” u raznim tipovima kustoskih programa?

Prijenos kustoskog znanja vidim u zajedničkoj kustoskoj praksi, suradnji kustosa na zajedničkim programima, isprepletanju nezavisnih i institucionaliziranih kustoskih praksi. Podržavam inicijativu prepoznavanja i praćenja kustoskih usmjerenja, kao i daljnju kategorizaciju i valorizaciju s vremenskim odmakom.

12. Koliko su vidljive i kako se manifestiraju uloga i odgovornost kustosa unutar aktualnih kulturnih politika u Hrvatskoj?

Ulogu kustosa vidim u prepoznavanju i dijagnosticiranju te kritičkom interpretiranju kulturnih fenomena, istraživanju i proširivanju

IVANA
BAGO I
ANTONIA
MAJAČA
-
BLOK
-
BRANKO
FRANCESCHI
-
IVA
RADMILA
JANKOVIĆ
-
KONTEJNER
-
LEONIDA
KOVAČ
-
SANDRA
KRIŽIĆ
ROBAN
-
ZVONKO
MAKOVIĆ
-
ANTUN 117...
MARAČIĆ
-
TIHOMIR
MILOVAC
-
ANA
PERAICA
-
**DAVORKA
PERIĆ**
-
SABINA
SALAMON
-
BRANKA
STIPANČIĆ
-
KLAUDIO
ŠTEFANČIĆ
-
MARINA
VICULIN
-
JANKA
VUKMIR
-
WHW
-

mogućnosti svog djelovanja, mijenjanju svojih pozicija i neprestanom preispitivanju svog metodološkog aparata. Odgovornost kustosa vidim u socijalno angžiranom usmjerenju, kulturnom djelovanju na području udaljenom od kulturnih centara i mogućnosti doprinosa kulturnoj promjeni u kontekstu u kojem projekti nastaju.

DAVORKA PERIĆ ROĐENA JE U ZAGREBU 1973. GODINE, GDJE ŽIVI I RADI. DIPLOMIRALA JE POVIJEST UMJETNOSTI I KOMPARATIVNU KNJIŽEVNOST NA FILOZOFSKOM FAKULTETU U ZAGREBU (1999.), A POHAĐALA I POSLIJEDIPLOMSKI STUDIJ KOMPARATIVNE KNJIŽEVNOSTI, SMJER KULTURALNI STUDIJI, NA FILOZOFSKOM FAKULTETU U ZAGREBU.

OD 2000. DO 2002. RADI KAO KOORDINATORICA PROGRAMA NEPROFITNE UDRUGE ACADEMIA MODERNA. AUDIO-VIZUALNI FESTIVAL *VIZURA APERTA* U MOMJANU POKRENULA JE 2000. GODINE. OD 2005. DO DANAS RADI I KAO VODITELJICA PROGRAMA DRUŠTVA ARHITEKATA ZAGREBA. NJEZINI PROJEKTI, ČESTO INTERDISCIPLINARNI PROGRAMI, VEZANI SU UZ PROUČAVANJE I PROBLEMATIKU PROSTORA, S JEDNE, I SUVREMENU HRVATSKU VIDEOUMJETNOST, S DRUGE STRANE. OTKAKO RADI U DRUŠTVU ARHITEKATA ZAGREBA POKRENULA JE I VODILA MNOGE ZANIMLJIVE I INTERDISCIPLINARNE PROJEKTE POPUT *PRVIH 9*, *SASVIM DRUGIH 10*, *PERFORMING THE SPACE I I II* U SURADNJI S IVANOM MEŠTROV. SVOJIM PROJEKTIMA NASTOJI PREDSTAVITI DOMAĆU ARHITEKTONSKU SCENU I POTAKNUTI DISKUSIJU.

DJELUJE KAO SELEKTORICA HRVATSKOG VIDEA ZA RAZNE DOMAĆE I INOZEMNE IZLOŽBE MEĐU KOJIMA SE ISTIČE *RECENTNI HRVATSKI VIDEO ZA MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI U SKOPJU*, *AKADEMSKO I ISTRAŽIVAČKO U STUDENTSKOM VIDEU* U SKLOPU PREDAVANJA UZ IZLOŽBU *INSERT* (MSU, ZAGREB, 2005.); *MLADA ŽENSKA VIDEOSCENA* U HRVATSKOJ U SKLOPU *ALTERNATIVE FILM-VIDEO FESTIVALA* U BEOGRADU.

TEKSTOVI SU JOJ OBJAVLJIVANI U *HRVATSKOM FILMSKOM LJETOPISU*, *KONTURI*, *VIJENCU*, *ZAREZU* I *ŽIVOTU UMJETNOSTI*.

- RAZGOVORI

- STRATEGIJE

- PRIBLIŽAVANJA

KUSTOSKIH

PRAKSI